

БРОЈ 7

15. април 2013.

БИЛТЕН

ОБРАЗОВАЊЕ КАДРОВА У НАФТНОЈ ПРИВРЕДИ

Школа до пензије

За Билтен говоре:

Питер Камерон, директор Центра за право и политику у области енергије, нафте и минералних ресурса Универзитета Данди,
Образовање би могло да излечи „тамну страну“ енергије

Дмитриј Фоменко, заменик генералног директора и руководиоца Функције за организационе послове
За светски ниво градимо људе са широким погледима

Мирослав Весковић, ректор Универзитета у Новом Саду и редовни професор Природно - математичког факултета
Наћи баланс између краткорочно применивог знања и трансверзалних компетенција

Александар Седмак, професор и директор Иновационог центра Машинског факултета
Факултети морају да изађу из кабинета

ПРИЛОГ:

Искуства водећих иностраних нафтних компанија које раде у Србији

СТРУЧНИ ТЕКСТОВИ:

Стратегија развоја високог образовања

Перманентно образовање у сектору нафте и гаса у Србији

САДРЖАЈ:

3 **Порука читаоцима**

4 **Интервју:**

Питер Камерон: Образовање би могло да излечи „тамну страну“ енергије

8 **Дмитриј Фоменко:**

За светски ниво градимо људе са широким погледима

11 **Мирослав Весковић:** Наћи баланс између краткорочно применивог знања и трансверзалних компетенција

13 **Александар Седмак:**
Факултети морају да изађу из кабинета

15 **Прилог:**
Лукоил-Србија и МОЛ о програмима образовања својих кадрова

18 **Стручни текстови:**

- Стратегија развоја високог образовања
- Перманентно образовање у сектору нафте и гаса у Србији

25 **Вести из Светског нафтног света**

26 **Вести Националног нафтног комитета Србије**

29 **Чланице ННКС**

- Привредна комора Србије
- НИС а.д.
- ЈП Србијагас
- Лукоил

Поштовани читаоци,

Тешко је у данашње време наћи у економији сектор са више отворених и хитних питања, сложенијих технолошких захтева, тежих правних и регулаторних недоумица, већих економских изазова од оних који стоје пред нафтном и гасном привредом.

Наједној страни су нарастајуће потребе тржишта, на другој ограничени ресурси – за шта одговор морају да пронађу технолози, геолози, инжењери ...

Са једне стране актере на тржишту притиска све заостренија регулатива, све строжији еколошки захтеви, о чему за овај Билтен говори један од највећих светских ауторитета у области енергетског права и политике, професор Питер Камерон.

Планирање улагања које се мере десетинама, стотинама, често милијардама долара у таквом окружењу, пројектовање потреба тржишта и ценовних параметара за десет и више година унапред, предвиђање политичког окружења, понашања конкурената, ефеката фаворизовања алтернативних извора енергије, тражи врхунске економисте ...

... а све заједно непрекидне токове сазнања, усавршавања, налажења правих одговора, што тему образовања кадрова у овом сектору привреде намеће

као императив опстанка на тржишту и освајања нових простора.

Билтен ННКС се у претходним бројевима бавио темама приказа кључних енергетских изазова и како на њих одговара привреда, најтежим последицама геополитичких поремећаја на стање на тржишту, силазио на терен контроле квалитета производа – као свакодневне преокупације потрошача, обрадио једну од најактуелнијих тема сарадње националних и приватних нафтних компанија, да би у претходном броју приказао и енергетске стратегије за регион у коме се налази Србија.

Свака од ових области отвара питања, тражи тумаче и реализаторе, истраживаче и економисте. Не постоји један глобални одговор, већ свака од земаља мора да се прилагодити сопственим специфичностима ... па смо у овом броју покушали да прикажемо најбоља искуства у свету у области образовања кадрова и прилике у том сегменту у нашој земљи, нашим образовним институцијама и праксу водећих нафтних компанијама које послују у Србији.

ИНТЕРВЈУ: Питер Камерон, директор Центра за право и политику у области енергије, нафте и минералних ресурса Универзитета Данди

Образовање би могло да излечи „тамну страну“ енергије

Образовање у области енергетике и природних сировина никада није било важније него данас јер знамо много више о корупцији, крађи, монополу у нафтном и гасном сектору - каже Питер Камерон, директор Центра за право и политику у области енергије, нафте и минералних ресурса Универзитета Данди и професор међународног енергетског права и политике.

БИЛТЕН ННКС: Рекли сте и да су данас, као никада пре, дилеме о интензивном коришћењу ресурса широм планете у фокусу разних контроверзи. Зашто?

КАМЕРОН: Данас је много већа свест о тамној страни енергетских и минералних ресурса: све чешћа корупција великих размера - утаја прихода од нафте до електричне енергије, злоупотреба монополске моћи, а понекад и незнање како да се поставите према моћним, добро информисаним страним улагачима. Све ово може бити излечено или бар ублажено приступом знању о доброј пракси, али најбоље је тренинзима и образовним програмима који развијају кадар локалних експерата на које се владе могу ослонити.

БИЛТЕН ННКС: Који су кључни правци у којима се развија енергетско право?

КАМЕРОН: Енергетско право се све више предаје као популаран специјалистички предмет. Све више је интересовања посебно међу младима, не само због тога што омогућава добру каријеру; многи експерти, као што сам и ја, су старије генерације и мораће да се пређе на млађе стручњаке. Енергетски проблеми се, такође, умножавају и укрштају ових дана. Питања конкуренције су увек превазилазила различите енергетске секторе, али сада морате да разумете помало од сваког сектора и, такође, о еколошким прописима ако желите да вас схвате као озбиљног енергетског експерта, били правник или економиста.

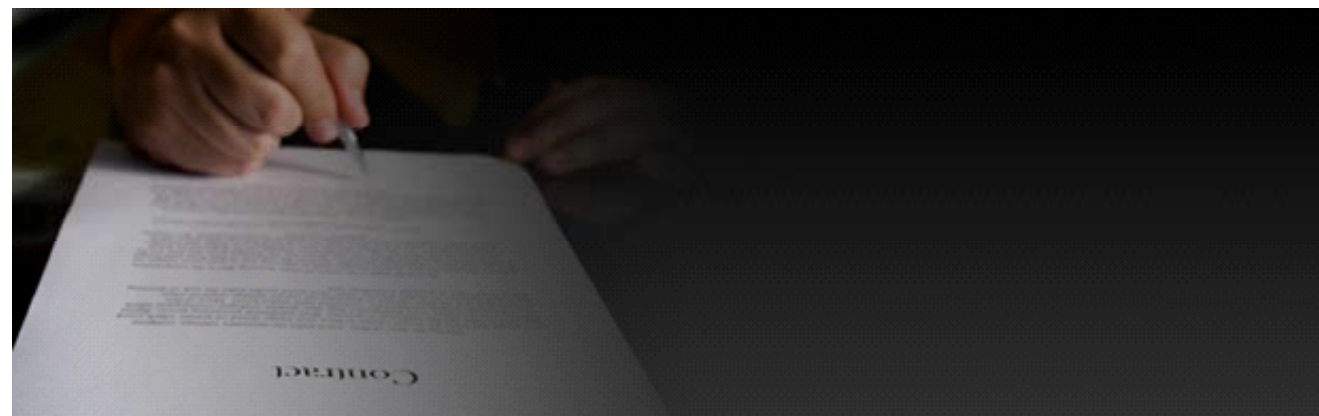
БИЛТЕН ННКС: Како међународно инвестиционо право може помоћи нафтним и гасним компанијама, државама и купцима у овим временима?

КАМЕРОН: Многи енергетски спорови подразумевају уговоре и споразуме са страним компанијама. Њима је потребно знање како да

организују своје улагање да би искористиле предности сваке могуће правне заштите. Спорови су чести јер су ова улагања направљена да трају дуго и током тог времена ствари се мењају, па и односи; људи се разиђу, па настану спорови. Ово је област од посебне важности за државе које се лако могу наћи у спору са приватним странкама. Потрошачи, такође, могу имати користи од овог релативно новог подсистема међународног права, али мање него државе и улагачи.

БИЛТЕН ННКС: Које знање би доносиоци одлука, законодавци, специјалисти у регулаторним установама и компанијама морали да имају у земљи као што је Србија - високо увозно зависна, са још неизграђеним правним системом...?

КАМЕРОН: Србија мора да уложи у специјалистичку експертизу у овој области да би избегла чест проблем несразмерних информација и смањене преговарачке моћи са страним компанијама. Ова неравнотежа ствара лоше договоре, па би Србија требало да оснује институт или академију за енергетске студије, који ће бити мултидисциплинаран и независан од интереса компанија, али који охрабрује разумевање како функционише енергетски бизнис и слична практична знања. Понекад се приватне странке могу убедити да подрже овакву институцију. Постоји доста енергетских центара у Европи од којих би могло бити затражено да помогну у подацима и документацији, али стручњаци из Србије би морали да буду у првим редовима овог посла јер ће први језик енергије у Србији, наравно, бити српски.

Питер Камерон је директор Центра за право и политику у области енергетике, нафте и минералних сировина универзитета Данди и професор међународног права и политике у енергетици. Декан је за истраживање Факултета за право, политику и управљање у области природних ресурса. Професор је и на Правном факултету Универзитета у Единбургу, сарадник на Институту овлашћених арбитра, и члан лондонског суда међународне арбитраже. Недавно је изабран као сарадник Краљевског друштва у Единбургу.

Аутор је или уредник више од десетак публикација, најновији је „Међународно инвестиционо право: Потрага за стабилности“ (Окфордска Универзитетска Штампа, 2010). Усмено и писмено је сведочио у бројним међународним арбитражама о нафтним уговорима, опорезивању и гасу. Има велико међународно искуство у припреми закона и уговора у области нафте, гаса и енергетике у земљама у развоју. Координира мулти-партнерски пројекат Центра, „Добра пракса у нафтној, гасној и рударској индустрији“, финансираног од стране Светске банке и започетог 2010.

Професор је и на Институту Европског универзитета (ЕУИ) у Фиренци, гостујући професор на Универзитету у Мадриду (Аутонома) и директор Међународног института за право о енергетици у Лајдену у Холандији.

Током периода од више од 30 година, професор Камерон је саветник Светске банке, ЕБРД-а, Економске и социјалне комисије за Азију и Пацифик Уједињених нација, Норвешког нафтог директората, управа компанија, невладиних организација и многих влада земаља у развоју. Био је и вођа неколико пројеката које је финансирала Европска комисија усмерених на промовисање Споразума о енергетској повељи. Водио је или био главни саветник у неколико пројеката који имају за циљ усклађивање националних закона од стране земаља кандидата за ЕУ са „аки комунитер“. Члан је и Комисије експерата за нафту и гас за потребе пореске управе Уједињеног краљевства (ХМРЦ).

INTERVIEW: Peter Cameron, director of the Centre of Energy, Petroleum and Mineral Law and Policy of University of Dundee

Education could cure “dark side” of energy

Education in energy and natural resources studies has never been more relevant than it is today because we know much more about corruption, theft, monopoly in oil and gas sector - says Peter Cameron director of the Centre of Energy, Petroleum and Mineral Law and Policy of University of Dundee and Professor of International Energy Law and Policy.

NPCS BULLETIN: You said also that “dilemmas of intensive resource use across the planet has never been so much the focus of controversy”. Why?

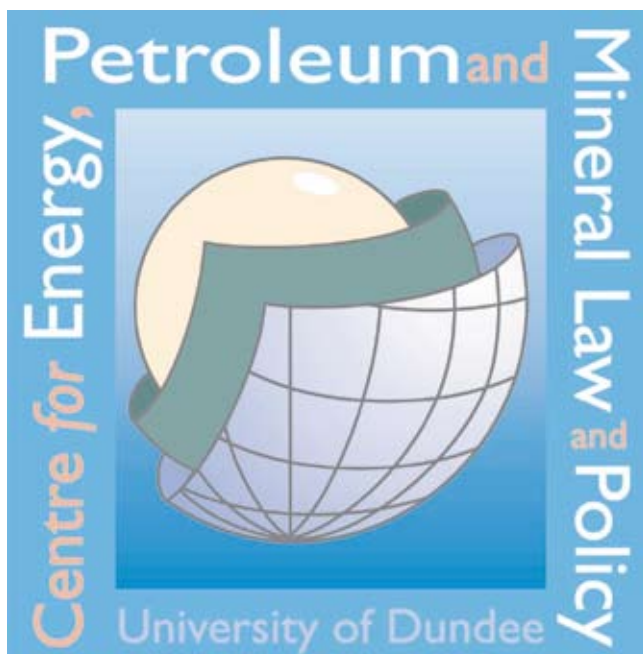
CAMERON: There is much greater awareness now of the ‘dark side’ of energy and natural resources: the frequent incidence of corruption, sometimes on a large scale from theft of oil revenues to electricity, abuse of monopoly power and sometimes ignorance of how to deal with powerful, well-informed foreign investors. This can be cured or at least mitigated by access to knowledge about good practice but best of all training and education programmes that develop a cadre of local experts for governments to rely upon.

NPCS BULLETIN: What are key directions in which energy law (or education in energy and natural resources studies) develops?

CAMERON: Increasingly energy law is being taught as a quite popular specialist subject. Interest is growing especially among young people, not least because it offers a career path; many existing experts - like myself - are of an older generation and will have to move over to younger experts. Energy problems are multiplying too and are cross-cutting these days. Competition issues have always cut across different energy sectors but now you need to understand a little about every sector and about environmental law too if you want to be taken seriously as an energy specialist, whether lawyer or economist.

NPCS BULLETIN: How international investment law can help oil and gas companies (states and consumers also) in these days?

CAMERON: Many energy disputes involve investment treaties and contracts with foreign companies. Companies need to understand how to structure their investments so as to take advantage of every kind of legal protection. Disputes are very common since these investments are designed to last for a long time and during that time, things change, so do relationships; people can fall out and disputes develop. This is an area of great importance for states too who can easily find themselves involved in disputes with private parties. Consumers too can benefit from this fairly new sub-system of international law, but perhaps less so than investors and governments.

NPCS BULLETIN: What knowledge experts (decision makers, lawmakers, energy specialists in regulatory institutions and companies) must have in country like

Serbia which is highly import dependent, do not have all necessary legislative)?

CAMERON: Serbia needs to invest in specialist expertise in this area if it is to avoid the familiar problem of ‘asymmetry of information’ and a reduced bargaining power with foreign companies. Bad deals will result from this imbalance so Serbia should establish an institute or academy for energy studies that is multi-disciplinary and independent of business interests - but which encourages an understanding of how the energy business works and similar practical knowledge. Sometime private parties can be persuaded to contribute to the costs of this. There are many other energy centres in Europe that could be asked to help with data and documents, but you need Serbians first and foremost since the first language of energy in Serbia will of course be Serbian.

Peter Cameron is Director of the Centre of Energy, Petroleum and Mineral Law and Policy of University of Dundee and Professor of International Energy Law and Policy. He is also the Associate Dean for Research in the Graduate School of Natural Resources Law, Policy and Management. He is a Professorial Fellow of the Law School at the University of Edinburgh, Fellow of the Chartered Institute of Arbitrators, and member of the London Court of International Arbitration. Recently he was elected as a Fellow to the Royal Society of Edinburgh.

He is the author or editor of more than a dozen book-length publications, the most recent being ‘International Investment Law: The Pursuit of Stability’ (Oxford University Press, 2010). He has given oral and/or written testimony in a number of international arbitrations on matters concerning petroleum contracts, taxation and gas issues. He has extensive international experience of drafting oil, gas and energy legislation and contracts in developing countries. Professor Cameron is the principal point of contact for the Centre’s multi-partner project, ‘Good Practice in the Oil, Gas and Mining Industries’, funded by the World Bank, which began in 2010.

His academic positions have also included: professor at the European University Institute (EUI) in Florence, Italy; visiting professor at the University of Madrid (Autonoma) and Director of the International Institute of Energy Law in Leiden in the Netherlands.

Over a period of more than 30 years, Prof Cameron has been an adviser to the World Bank, the EBRD, the United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific the Norwegian Petroleum Directorate, companies, NGOs’ and many governments in developing countries. He was the leader of several European Commission funded projects aimed at promoting the signature and ratification of the Energy Charter Treaty. He has also been the leader or principal adviser in several projects aimed at approximation of national laws by applicant countries to the EU ‘acquis communautaire’. He serves as a member of the Panel of Experts on oil and gas for the UK tax authority, the HMRC.

ИНТЕРВЈУ: Дмитриј Фоменко, заменик генералног директора НИС-а и руководицац Функције за организационе послове

За светски ниво градимо људе са широким погледима

Како би Нафтна индустрија Србије (НИС) била на светском нивоу и користила модерне технологије морамо да привлачимо нове људе или да обучимо оне које имамо. Повећаваћемо обим улагања јер када су сва организациона питања сређена, компанија расте улагањем у образовање. Фокусирани смо на младе људе који долазе у НИС, што значи сарадњу са универзитетима, улажемо пуно у њихово довођење, али не занемарујемо ни образовање постојећих кадрова или он јоб траининг – on job training. Само у прошлој години је кроз процес обуке прошло готово 1.300 запослених - каже Дмитриј Фоменко, заменик генералног директора НИС-а и директор Функције за организациона питања.

БИЛТЕН ННКС: Шта садрже програми запошљавања у НИС-у?

ФОМЕНКО: Програм образовања је подељен у два дела. Обавезно - дипломе, сертификати, лиценце. Тако, електричар мора да има диплому, али и сертификате које обнавља у одређеном периоду, то ради свака озбиљна компанија. А образовање за развој можемо поделити на техничко и менаџерско. Сада много више радимо на менаџерском, улажемо велика средства, више него у техничко. Разлог је то што често имамо добре инжењере, али без менаџерског знања, а то није довољно за рад у компанији. Уколико инжењер, осим техничког, има и менаџерско знање и искуство, то је права ствар. Ту спадају кондиционе навике, лидершип, организационе способности... Ако желите да напредује морате имати менаџерско знање, оно се тражи на вишим позицијама у НИС-у.

БИЛТЕН ННКС: Шта доносе промене у овом сектору?

ФОМЕНКО: У бизнису истраживања и производње нафте је пре 20 година било потребно само 17 одсто људи са универзитетским образовањем, сада 40, а претпоставка консултаната је да ће 2020. проценат бити 60 одсто. То се односи на све велике компаније које желе да буду у врху. Немам податке за рафинерије, али и тамо су потребни све образованији кадрови. Поредиши рафинерије у Русији и овде, млади са завршеним факултетом у Србији не почињу да раде у рафинерији као обични радници, а у Русији је то нормално.

БИЛТЕН ННКС: Шта још планирате?

ФОМЕНКО: Започели смо велики пројекат образовања у области истраживања и производње, сегмента који представља мотор нашег развоја. Преговарамо са Универзитетом Хериот Ват у Шкотској, једним од најбољих, како би наши геолози похађали МБА програме. Договорили смо са Газпром

нефтом да узму на обуку наше људе, шест је већ отишло, а за још четири преговарамо. Преузеће још три млада геолога, а ускоро и још 20. Битно је да људи из НИС-а раде у иностранству, како би проширили видике, схватили како раде друге компаније јер нису имали прилику за то. Ако желимо да поставимо компанију на светски ниво морамо да имамо људе са широким погледима. Запослени морају да се осећају као део велике компаније, не смеју да буду под стакленим звоном. Са ширењем компаније у региону, биће отворени и програми ротације међу ћеркама компанијама у Румунији, Мађарској, Бугарској, БиХ.

БИЛТЕН ННКС: Програми образовање ће се остваривати у Србији и иностранству?

ФОМЕНКО: Да. То није један програм, већ велики пројекат који се састоји из много малих пројеката. Највише смо окренути сектору истраживања и производње нафте и гаса јер је то покретач развоја свих компанија с обзиром на садашње цене. Паралелно, правимо велики тренинг центар за малопродају, која добро функционише када су људи истренирани у погледу поштовања стандарда. Стално ће пролазити исте курсеве и обнављати знање. До краја године имаћемо два таква центра - један на северу, а други на југу Србије. У рафинерији имамо програм за

обуку радника за специјалистичке послове, како би могли без проблема да прелазе са једног на друго постројење. Преговарамо и са Техничком школом у Зрењанину како би је користили за краткорочне курсеве за преквалификацију радника. Пуно пројеката је сада или у фази преговора или на почетку. Захваљујући сарадњи са Центром за младе таленте имамо приступ бази најбољих студената у Србији, желимо да у НИС долазе најталентованији, отварамо им врата Газпром нефта и Газпрома.

БИЛТЕН ННКС: Каква је сарадња са универзитетима?

ФОМЕНКО: Пуно трошимо на оне који ће тек доћи у компанију. Нажалост, а то је проблем државе, популарност техничких смерова је мала. Србија прави пуно економиста, правника, хотелијера, а нашој компанији су потребни инжењери. Пуно талентоване деце долази на друштвене факултете, али је питање колико су такви кадрови потребни Србији. Имамо мањак добрих геолога и спремни смо да запослимо још више њих. Спонзори смо олимпијаде за математику, физику и руски језик јер желимо да усмеримо добре ђаке на Рударско-геолошки, Математички, Машински, Електротехнички факултет, и да им поручимо да ће за добре студенте

увек бити посла у НИС-у, што отвара врата за рад у региону, иностранству и даље напредовање. Идуће године подржаћемо и олимпијаду из хемије. Срби су навикли да раде у иностранству, али ми планирамо да их шаљемо тамо, али и да их враћамо, да плаћају порез у Србији.

БИЛТЕН ННКС: Посебно обраћате пажњу на програме Рударско-геолошког факултета.

ФОМЕНКО: Факултет има добре планове, али уопштене, нама су потребна специјалистичка знања. Зато разговарамо са државом, Универзитетом, Факултетом, да уведемо неколико програма који се предају на Универзитету Гупкин, то је нафтни универзитет у Москви. Надамо се да од јесени почне обука по овим програмима. Желимо да нови запослени донесу додатну вредност компанији.

Намера је да кроз сарадњу са универзитетима долазимо до обучених кадрова који ће одмах почети да доприносе предузећу. Слоган пројекта сарадње са универзитетима је „Енергија знања“.

БИЛТЕН ННКС: Каква је сарадња са матицом, са Гаспром њефтом?

ФОМЕНКО: Гаспром њефт сада више даје НИС-у, него што добија, али то ће се уравнотежити. За Гаспром њефт је НИС интересантан јер нуди рад у иностранству, што њему недостаје, а још и Србија није 100 одсто иностранство, па је добра за привикавање на ред у страним државама. Припремамо отварање руске школе, зато што желимо да деца радника НИС-а не губе на образовању када њихови родитељи оду на рад у Русију. То је део социјалне одговорности, али уколико то не обезбедимо теже ћемо убедити наше запослене да раде у иностранству.

Дмитриј Фоменко је заменик генералног директора НИС-а и руководиоца Функције за организационе послове. Рођен је у Москви 1967. године. Након што је завршио Московски факултет за метале и смесе, организовао је властити бизнис у домену HR-услуга, у чијем оквиру успешно је реализовао више пројеката у области HR-подршке великих руских и међународних корпорација. Током 2008. године прелази да ради за „Гаспром њефт“ на дужности шефа пројектног офиса блока за организациона питања. Касније заузима позицију заменика генералног директора за организациона питања групе компанија Sibir Energy, нафтне компаније која је заједничко предузеће „Гаспром њефта“ и Владе Москве

CSTP
Common Safety Training Program

ИНТЕРВЈУ: Мирослав Весковић, ректор Универзитета у Новом Саду и редовни професор Природно - математичког факултета

Наћи баланс између краткорочно применивог знања и трансверзалних компетенција

За разлику од других компанија, сарадња Универзитета у Новом Саду и Нафтне индустрије Србије није почела и завршила се на разговорима. Ова компанија је била врло јасна и конкретна, што је Универзитет оберучке прихватио и резултати нису могли да изостану - каже проф. др Мирослав Весковић, ректор Универзитета у Новом Саду и редовни професор Природно - математичког факултета.

проширујемо сарадњу кроз нове облике и садржаје.

БИЛТЕН ННКС: Каква је сарадња Универзитета у Новом Саду и Нафтне индустрије Србије?

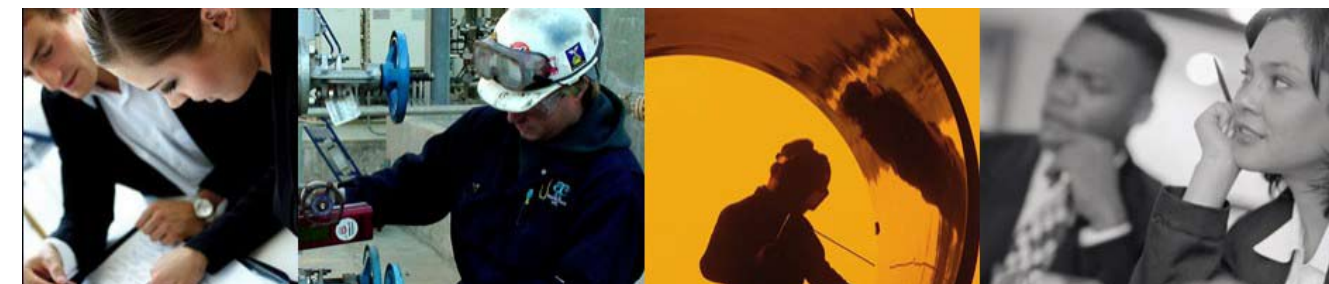
ВЕСКОВИЋ: Универзитет у Новом Саду и Нафтна индустрија Србије су потписали Уговор о стратешкој сарадњи у фебруару 2010. године. О вишеструкој и обостраној користи овог партнерства говори и чињеница да смо ове године потписали седми анекс уговора, као и да из године у годину

радионице и тренинге, а организујемо им и обуку за рад са програмом Мајкрософт Ексел и друге облике стручног усавшавања. Стручњаци Универзитета учествују у интерним ревизијама пројеката и елабората НИС-а, а обављају и екстерну ревизију пројеката, елабората и извештаја ове компаније, а експерти ове компаније изводе теоријску и практичну наставу на Универзитету.

БИЛТЕН ННКС: И студенти имају директне користи?

ВЕСКОВИЋ: Консултују се са стручњацима НИС-а при изради дипломских и других радова, а имају и стручну праксу и теренску наставу у погонима компаније. Добијају стипендије преко Фонда за стипендирање и подстицање напредовања даровитих студената и младих научних радника и уметника, коме допринос даје и НИС. Универзитет и НИС заједно раде на научно-истраживачким пројектима у земљи и иностранству, као и у позивима за пријаву предлога пројеката Европске уније и других институција... Нафтна индустрија Србије помаже у набавци рачунарске опреме, канцеларијског и едукативног материјала, подржава Фестивал науке у Новом Саду...

БИЛТЕН ННКС: Шта је ново у сарадњи са привредом?

ВЕСКОВИЋ: Карактеристично је то да је у првих недељу дана Кирил Кравченко, генерални директор НИС-а, одмах тражио састанак са највишим руководством Универзитета и показао велику отвореност за сарадњу на неколико фронтова - дугорочном и краткорочном образовању и едукацији у области истраживања нафте и гаса. Већина наших фирми обично разговара са нама о сарадњи и ту се све заврши.

БИЛТЕН ННКС: Каква су искуства сарадње са НИС-ом?

ВЕСКОВИЋ: Универзитет има своју инерцију, компаније своју, разликују се, а ова сарадња нас тера да будемо бржи. Идеја је да се ускладимо са савременим дешавањима, али да и даље ствари промишљамо на другачији начин јер као Универзитет имамо и државну и друштвену улогу, не смемо да постанемо пуки сервис компаније. Ишли смо ка томе да наука и истраживања за која је НИС заинтересован буду нешто што ће у кратком року дати практичне резултате. Такође, они су спремни да подрже наше везе с иностранством, и да тако остварује контакте са другим земљама, посебно са оним у Дунавском региону, али у смислу појачавања конкурентности међу универзитетима у земљи.

БИЛТЕН ННКС: Привреда често наводи да се школују кадрови који јој нису потребни.

ВЕСКОВИЋ: Универзитет сарађује са Националном службом за запошљавање, Скупштином и Владом АП Војводине, ресорним скупштинским одбором и Покрајинским секретаријатом за науку и технолошки развој, као и са осталим институцијама и компанијама од значаја за примену уписне политике оријентисане ка потребама привреде. Прилагођавамо ту политику савременим захтевима тржишта кроз повећање буџетске квоте за упис на програмима информacionих и комуникационих технологија и другим областима која су веома тражена на тржишту рада.

БИЛТЕН ННКС: Ипак, универзитети морају да учине више.

ВЕСКОВИЋ: Трудимо се да разумемо који кадрови требају привреди и то је оно што Европа ради, тражи баланс између оног што је краткорочно применљиво знање и трансверзалних компетенција, које ће дипломцима бити употребљиви и у јавној управи и у нафтном сектору и у телекомуникацијама, тако да ће моћи да обављају неке функције у наредних 40 година. Тако покушавамо да трансформишемо наше програме, али упоредо се трудимо да студенти схвате да је неминовно учење током целог живота.

БИЛТЕН ННКС: Ниједна привредна грана не може без науке, па и енергетика. Да ли универзитети у Србији могу да искористе прилику великих улагања у ову област?

ВЕСКОВИЋ: На Универзитету се увелико размишљао „зеленој енергији“ односно обновљивим изворима енергије (ОИЕ). Поједини факултети и истраживачки тимови успешно развијају научно-истраживачке пројекте, а тема ОИЕ представља занимљиву област са којом се студенти упознају кроз одређене предмете, израду семинарских, стручних, дипломских и других радова. Питање енергије спада у област фундаменталних и примењених истраживања и ту покушавамо да нађемо решења, у апстриму – производњи нафте и гаса, која највише занимају НИС, али и у области коришћења енергије, одрживих извора и енергетске ефикасности.

ИНТЕРВЈУ: Александар Седмак, професор и директор Иновационог центра Машинског факултета

Факултети морају да изађу из кабинета

Факултети Универзитета у Београду би требало да буде агресивнији у покушају да успоставе сарадњу са привредом. Дакле, да изађу из кабинета и дођу на лице места да разговарају са фирмама и анализирају како могу заједно да раде да би подржали и унапредили и привреду и универзитетску наставу и истраживање - каже проф. др Александар Седмак, директор Иновационог центра Машинског факултета, представник Србије у европској организацији ЕУРЕКА, дописни члан Академије Инжењерских Наука Србије.

БИЛТЕН ННКС: Каква је сарадња са енергетским компанијама у Србији? Да ли је енергетика прилика за јаче везе науке и привреде?

СЕДМАК: Сарадња са енергетским компанијама у Србији постоји, али није довољна. Енергетика је права прилика за чвршће повезивање науке и привреде, за коју обе стране треба да испоље већи степен интересовања, на обострану корист. Као добар пример из праксе може да се наведе Уговор о стратешкој сарадњи који је Нафтна индустрија Србије (НИС) склопила са Универзитетом у Београду (фото: Анекс уговора су 13. марта 2013. потписали Дмитриј Фоменко, заменик генералног директора НИС-а и проф. др Владимир Бумбаширевић, ректор Универзитета у Београду), као оквир који пружа могућност конкретне сарадње.

БИЛТЕН ННКС: Колико домаћи факултети прате промене у Европској Унији и свету у образовању кадрова у енергетици?

СЕДМАК: У последњих десетак година сведоци смо значајних промена у наставним плановима и програмима, који се огледају и у области енергетике, на више начина. Осим традиционалних дисциплина, у оквиру којих су многи предмети промењени по садржају и начину предавања, уведени су, или се уводе, нови модули и смерови, као, на пример, енергетска ефикасност и коришћење алтернативних извора енергије.

БИЛТЕН ННКС: Каква су искуства са овим новим смеровима? Како је интересовање студената?

СЕДМАК: Нови смерови, а посебно изборни предмети, јесу изазвали значајну пажњу студената, добрим делом баш зато што дају могућност да се стекну знања која се данас често траже при запошљавању.

Машинском факултету постоје хидроенергетски и термоенергетски модул, на којима се, уз процесну технику, изучавају класичне енергетске дисциплине, на Електротехничком факултету одсек за енергетику на основним студијама, као и електроенергетски претварачи електроенергетски системи на мастер студијама, на Рударско-геолошком факултету инжењерство нафте и гаса, и на Технолошко-металуршком факултету хемијско инжењерство.

БИЛТЕН ННКС: Где смо када се упоредимо са универзитетима у окружењу и ЕУ?

СЕДМАК: У односу на универзитете у окружењу може да се каже да нудимо шири опсег могућих смерова (модула), односно предмета, посебно изборних. Главни недостатак је неинтегрисаност студија, односно непостојање једног интегралног програма за енергетику, који би објединио све поменуте модуле, бар на нивоу мастер студија. У односу на ЕУ, осим поменутог, потребно је да се модернизују постојећи планови и програми, али не треба изгубити из вида традиционално добра и темељна знања која наши студенти добијају на основним академским и мастер студијама, као предност домаћег високог образовања у целини.

БИЛТЕН ННКС: Које све кадрове из области енергетике школује Универзитет у Београду?

СЕДМАК: На неколико факултета из техничке групације постоје смерови (модули) који су посредно или непосредно везани за енергетику. Тако нпр. на

Александар Седмак је редовни професор Машинског факултета од 2001. године, где је и директор Иновационог центра од 2006. Високи је представник Србије у европској организацији ЕУРЕКА од 2003. године, а од 2006. до 2009. године је био проректор Универзитета у Београду за међународну сарадњу.

Од 2003. до 2006. био је помоћник министра науке и директор Сектора за технолошки развој и иновациони систем. Председник је од 2006. Друштва за интегритет и век конструкција.

Од 1999. до 2002. године је био гостујући професор на Универзитету Дрексел у САД. На Машинском факултету од 1979.

Бави се науком о материјалима, заваривањем, нумеричким методама, механиком материјала, механиком лома. Консултант за методу коначних елемената, примену механике лома и процену интегритета конструкција, проблеме материјала и заваривања, анализу лома, иновациони систем, технолошки развој.

Написао је три књиге, а има више од 250 објављених радова, око 90 на међународним конференцијама и у међународним часописима.

Био је руководилац више пројеката за Електропривреду Србије, Министарство науке, али у САД, Румунији.

Сарађивао је у истраживању проблема механике лома са Универзитетом Дрексел (САД), машинским факултетима у Марибору, Мишколцу, Скопљу и Стројарским факултетом у Славонском Броду.

ВОДЕЋЕ ИНОСТРАНЕ НАФТНЕ КОМПАНИЈЕ У СРБИЈИ

За Билтен ННКС из руског Лукоила из мађарског МОЛ-а о програмима образовања у тим компанијама, начину њихове реализације, стеченим искуствима и даљим плановима у овој области.

приредио: Владимир Спасић

„ЛУКОИЛ“: Систем континуираног стручног усавршавања као услов развоја

У компанији „ЛУКОИЛ“ постоји систем непрекидног усавршавања персонала. Питањима развоја и припреме персонала поклања се нарочита пажња, будући да је ово један од најзначајнијих фактора развоја компаније. „ЛУКОИЛ“ успешно спроводи дугогодишњу праксу формирања административне резерве, којом се припремају кадрови за руководеће функције управо из редова њених сопствених кадрова. Устаљена је пракса да се стручно усавршавање обавља у оквиру ванредних студија на факултетима у Руској Федерацији.

Стручно усавршавање у земљи и иностранству

У Друштву „ЛУКОИЛ Србија“ стручно усавршавање и образовање запослених стални је процес који се одвија кроз више облика. У том циљу 2005. године формиран је и Образовни центар који је опремљен кабинетима, симулаторима и тренажерима намењеним за обуку за рад на бензинским станицама према корпоративним стандардима.

Поред тога, стручно усавршавање, којем компанија даје велики значај, спроводи се кроз континуирано упућивање запослених на тематске семинаре, радионице, курсеве и др. како у образовне установе код нас тако и у иностранство. Теме су из области финансија и рачуноводства, радно-правних односа, људских ресурса, продајних вештина, маркетинга, девизног пословања, комуникација и пословних вештина, односа с јавношћу и друге. Истовремено

у Друштву „ЛУКОИЛ Србија“ организују се курсеви страних језика, најчешће је то руски језик.

Образовни центар „ЛУКОИЛ Србија“

Образовни центар организује провере знања и оцењивања запослених на малопродајним објектима како са циљем да се запослени мотивишу за рад и стимулишу, тако и да се у складу са показаним знањима и способностима распоређују на одговарајућа радна места.

Образовни центар „ЛУКОИЛ Србија“ од 2010. године је по решењу Министарства унутрашњих послова РС овлашћен да стручно оспособљава лица која превозе и учествују у превозу опасних материја (тзв. АДР). У оквирима Лукоиловог наставног центра спроводи се обука за АДР и за особе које нису запослене у Друштву. У овој конкретной обуци ангажовани су и државни инспектори. Компанија „ЛУКОИЛ Србија“ је прва у Србији почела да примењује овакву праксу.

Од формирања Образовног центра кроз разне врсте стручног усавршавања прошло је 4.775 полазника. Већина запослених у том периоду похађала је и неколико различитих врста семинара и обука.

У плану и нови мрежни систем усавршавања

За ову годину планиран је нови приступ у обуци у складу са преласком на нову схему пословања кроз дилерску мрежу. Он подразумева масовну обуку у оквиру неколико пакета бизнис-тренинга који ће се састојати од краткорочне обуке у местима где запослени на бензинским станицама раде. Пакети бизнис-тренинга обухватају: правила у раду с клијентима, правила индустријске безбедности,

понуду допунског асортимана, правила техничког одржавања и слично.

Обука је замишљена као мрежна структура којом ће да координира Служба за рад са персоналом. Спроводиће се у сарадњи са заинтересованим службама Друштва, тако што ће се специјалисти у складу са својим компетенцијама укључивати у процес сачињавања наставних планова и материјала, спровођења предавања, као и тестирања полазника обуке.

Ову врсту обуке проћи ће сви регионални менаџери Друштва, што ће им омогућити да спроводе обуку у својим регионима.

Лукоилов образовни центар у Астрахану

Први руски корпоративни образовни центар за обуку персонала за рад на морским објектима за експлоатацију нафте и гаса отворен је априла 2011. године у месту Иљинка у Астраханској области.

Центар се састоји од административне зграде, полигона за обуку опремљеног тренажерима, производних и специјалних објеката, базена, хотела и просторија за социјалну намену и разоноду. Образовни центар се налази у непосредној близини транспортне базе која је предвиђена за логистичку и техничку подршку морских објеката за вађење нафте и гаса у северном делу Каспијског мора.

На свечаном отварању у присуству губернатора Астраханске области Александра Жилкина председник ОАО „ЛУКОИЛ“ Вагит Алекперов је нагласио: „Потреба за оснивањем специјализованог корпоративног образовног центра је условљена перспективама развоја налазишта на Северном Каспију и увећањем броја оф-шор пројеката у иностранству, у којима Компанија узима учешће“.

У оквиру програма обуке предвиђени су практични задаци на различитим тренажерима који симулирају реалне услове за рад на морским објектима за експлоатацију нафте и гаса у редовним, ванредним и хаваријским ситуацијама. Предвиђено је да у центру обуку заврши око 2500 људи годишње.

Уз одговарајуће лиценцирање и акредитације, Корпоративни образовни центар ће издавати међународне сертификате Америчког нафтног института (American Petroleum Institute), Међународног форума за контролу бушотина (International Well Control Forum) и Међународне асоцијације компанија за дубинска бушења (International Association of Drilling Contractors).

Уочи отварања, Вагит Алекперов је упознао с могућностима овог тренажног центра и председника владе Руске Федерације Владимира Путина. Разматрајући питање обуке кадрова у сфери вађења нафте и гаса на морским налазиштима, приликом посете у то време премијера Путина налазишту на Каспију, председник ЛУКОИЛ-а је саопштио да су очекивања премашена. „Изградили смо центар за обуку у Астрахану. Ту ће се обучавати запослени не само наше компаније, већ и наше колеге из Министарства за ванредне ситуације, колеге из граничне контроле, јер постоји могућност смештаја и обуке 60 људи одједном. Оно што је важно је да смо изградили инфраструктуру за преживљавање на мору, поседујемо коморе уз помоћ којих хеликоптер може да извуче дављенике са дубине од четири метра, што се вежба на најсавременијим тренажерима. Консултовали смо се са колегама из Шкотске који имају искуства у раду на Северном мору. Опрема је монтирана, а дубина базена даје могућност да радници напуштају хеликоптер испод површине воде. Сви наши предавачи су завршили обуку, тако да прва група од 26 људи већ може да започне обуку у најсавременијем центру за обуку који данас постоји у свету“.

МОЛ: Људски капитал један од најважнијих неопипљивих ресурса

У данашњем глобализованом свету, одржавање конкуритивне предности је неопходно за успешно пословање, и МОЛ група је свесна да је њен људски капитал један од најважнијих неопипљивих ресурса, катализатор за непрекидан развој. Посебно у индустрији нафте и гаса, стручна радна снага је неопходна и стога се стално примењују програми који је развијају.

Улагањем у људски капитал, компанија доприноси не само порасту ефективности, већ и развоју знања људи, што резултира повећањем њиховог економског, друштвеног и политичког задовољства, а све то има велику подршку програма за развој МОЛ групе.

Први Програм за таленте МОЛ групе је одржан 2006. укључујући углавном учеснике из Мађарске. Током другог спровођења програма постало је јасно да је због страних аквизиција МОЛ групи неопходно више професионалаца и менаџера који су способни да раде у мултикултуралном окружењу. Компанија је 2011. спровела трећи програм под називом Међународни програм за таленте са учесницима из Мађарске, Хрватске, Русије и Пакистана у нади да ће успети да развију ефикасан међународни пројектни тим. Циљ није само да се развију компетенције учесника, већ и да се обогати њихово професионално знање.

Како би учествовали у програму - који се састоји од подршке ментора, онлајн предавања и предавања у учионицама, форума, презентација и професионалних вежби - кандидати су прошли кроз селекцију у више фаза. У 2012. су одржана два тренинга и радионице поводом затварања програма за 29 учесника.

Компанија је 2012. основала и Амерички програм за кључне људе у четири америчке међународне испоставе (Пакистан, Русија, Мађарска и Казахстан).

Програм ротације послова је лансиран у даунстрим одељењу МОЛ групе са циљем да се обезбеди ефективна сарадња, дељење знања и праксе између колега из ИЕС, ИНА МОЛ и Словнафт рафинерије. Током програма, експерти су позвани да на период од месец, до месец и по дана, буду део професионалне посете рафинерији и обуке на лицу места. У 2012. било је 34 учесника из четири региона.

Захваљујући савесном планирању и економичности, већи број запослених може да учествује у професионалним тренинзима. Оперативном и особљу за одржавање нуде се разни програми за обуку како би се обезбедила ефективност дневних операција. Индивидуалан развој се подстиче захтевима на послу, а повезивање вештина се прати путем онлајн платформи како би компанија била сигурна да се све одвија по закону и у складу са прописима и међународним смерницама. Тренинзи који подржавају безбедне и ефективне дневне операције покривају теме попут безбедност у раду, здравља и окружења, ИТ безбедности. Развијен је и онлајн систем за подршку који региструје и прати обавезне тренинге везане за безбедност у раду и е-учење.

Бројни лидери и експерти за истраживање, производњу и прераду, међународне компаније за обуку и универзитетски предавачи учествују у изградњи, дизајнирању и спровођењу образовних курсева.

МОЛ група верује да може да постигне одржив пословни успех само ако негује и развија своје људе, зато цени разнолике перспективе запослених и подржава их да изразе свој максимум. Велики број различитих програма за учење и развој прати следеће циљеве:

- постићи вођство и функционалну изврсност како би се додатно повећала конкуритивност,
- развити вештине и компетенције неопходне за безбедност наших људи и операција
- створити позитивно тимско окружење спремно на сарадњу које би подстакло разнолику корпоративну културу вођену учинком.

Крајња сврха ових програма је изградња Корпоративне академије где наглашавамо убрзан развој.

СТРУЧНИ ТЕКСТОВИ

Стратегија развоја високог образовања

Пише: Др. Радмила Маринковић-Недучин *

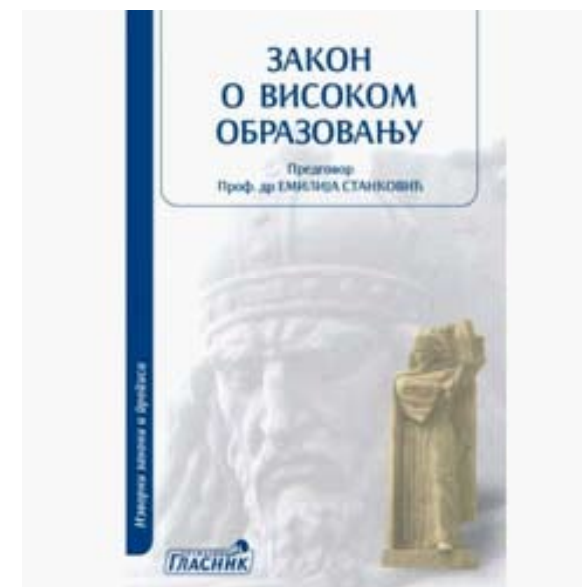
Утврђивање дугорочне стратегије развоја образовања је захтеван подухват који треба да се заснива на бар неколико одговора: које циљеве постављамо у средњорочном и дугорочном развоју друштва, у коме вирусна гледамо развој образовања, који су доступни параметри за пројектовање развоја, који су следећи кораци који треба предузети и који су значајни актери у обезбеђењу континуалног развоја образовног система у целини.

Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године () је основни документ усвојен од стране Владе Републике Србије који први пут на целовит начин дефинише средњорочне циљеве развоја система образовања на свим нивоима. У стратегији је високом образовању дат јасан развојни приоритет у контексту остварења циљева европског образовног простора (ЕНЕА), као ширег оквира развоја друштва знања дефинисаног европским стратешким документима.

Закон о високом образовању (2005), као полазни документ који је дао правни основ за примену европских стандарда у институцијама у Србији након приступања Болоњском процесу, дефинисао је основне циљеве високог образовања који су и данас актуелни:

- преношење научних, стручних и уметничких знања и вештина,
- развој науке и уметничког стваралаштва,
- обезбеђење научног, стручног и уметничког подмлатка,
- пружање могућности појединцима да под једнаким условима стекну високо образовање и да се образују током читавог живота,
- битно повећање броја становника са високим образовањем.

Европском стратегијом (3) је постављен циљ да у ЕУ до 2020. удео високообразованих у популацији старости 30-34 године достигне 40%, што се заснива на процени да ће око 35% свих послова захтевати високо образовање. Број високообразованих у Србији

је Стратегијом 2020 пројектован на нивоу 38,5% (данас 23%), чиме би Србија ушла у круг земаља Европе које обезбеђују довољан број дипломираних са За постизање тих циљева подједнако су значајни друштвени оквир и стратешка опредељења институција, посебно универзитета. То упућује на следеће основне одреднице у стратешкој политици:

Европском стратегијом (3) је постављен циљ да у ЕУ до 2020. удео високообразованих у популацији старости 30-34 године достигне 40%, што се заснива на процени да ће око 35% свих послова захтевати високо образовање. Број високообразованих у Србији је Стратегијом 2020 пројектован на нивоу 38,5% (данас 23%), чиме би Србија ушла у круг земаља Европе које обезбеђују довољан број дипломираних са висококвалитетним вештинама и знањима, припремљених да дају допринос конкурентности својих земаља кроз апсорбовање знања и иновације (). Структура студената по образовно-научним пољима други је значајан фактор за постизање ових суштинских циљева. И поред позитивних трендова повећања удела студената у области техничко-технолошких наука на појединим универзитетима у Србији, потребно је додатно, у сарадњи са релевантним партнерима (држава, послодавци) промовисати механизме квалитетних подстицаја за опредељење младих људи за захтевне студије у овом сектору (повећање броја студената финансираних од стране државе, стипендије, пракса током студија, јасна перспектива запошљавања).

Стратегија развоја образовања у Србији предвиђа следећа померања у релативном броју студената који уписују одређене нивое студија: високо образовање уписује најмање 50% са завршеном средњом школом; 70% студената уписује академске а 30%

струковне студије; на мастер академске студије се уписује најмање 50% студената које заврше основне академске студије; најмање 10% студента мастер студије наставља студирање на докторским студијама. Анализа структуре акредитованих студијских програма на универзитетима у Србији показује да постоји релативно широка понуда на свим нивоима студија, али са још увек недовољним бројем студената у другом (мастер) и трећем (докторске) циклусу студија. Искуства показују да најзначајнији фактор представља управо политика финансирања виших нивоа студија, што потврђују и трендови пораста броја студената докторских студија у последњим годинама као резултат повећаних могућности финансирања младих истраживача у пројектима Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

Европска унија је препознала сарадњу у високом образовању као интегрални део своје међународне политике (), а високо образовање има све више интернационалну димензију. Стратегија Србије садржи јасна опредељења о значају међународне сарадње, а предвиђа и значајне помаке у квантитативним показатељима (учешће 10% студената мастер студија у програмима мобилности; 10% студијских програма докторских студија заједнички са иностраним универзитетима; најмање 10% студената на академским студијама из иностранства). Поред несумњивих резултата у учешћу универзитета у Србији у релевантним европским програмима, у постизању ових циљева неопходна је већа финансијска подршка државе и институционално поштовања основних принципа дефинисаних Европском повељом мобилности (): доступност информација, персонализован приступ, језичке компетенције, логистичка подршка, признавање резултата учења.

Европска унија има значајне изворе финансирања за подршку развоју високог образовања и за јачање истраживачких потенцијала. Институције високог образовања у Србији показале су велик интерес за учешће у међународним пројектима, а резултати су видљиви, како у домену учешћа у истраживачким пројектима (FP, EUREKA, COST и др.), тако и у

За постизање тих циљева подједнако су значајни друштвени оквир и стратешка опредељења институција, посебно универзитета. То упућује на следеће основне одреднице у стратешкој политици:

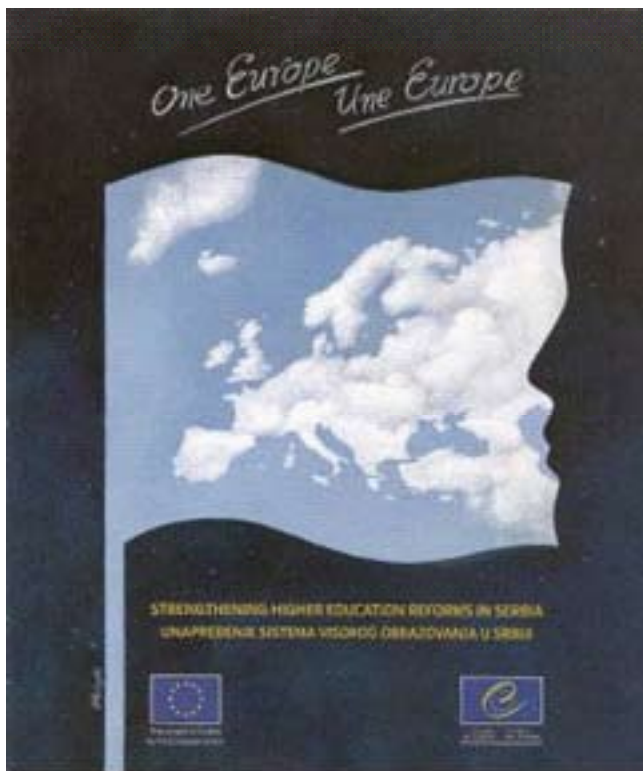
ОБРАЗОВНА ФУНКЦИЈА - доступност високог образовања, обухват студената, структура студијских програма и њихова усклађеност са пројектованим потребама друштва; квалитет образовног процеса заснован на јасним индикаторима постигнућа; нове методе наставе и учења; ефикасност студирања; учење током читавог живота.

УНИВЕРЗИТЕТИ ЗАСНОВАНИ НА ИСТРАЖИВАЊУ - квалитет и усмереност истраживања; истраживачка инфраструктура; укључење истраживања у наставни процес; посебан значај докторских студија у обезбеђењу истраживачког кадра.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА УНИВЕРЗИТЕТА - активно партнерство високообразовних институција у европским програмима мобилности и европским пројектима.

Сарадња у Европском простору високог образовања (ЕНЕА) и Европском истраживачком простору (ERA) је контекст и оквир за реформу и модернизацију високог образовања у Србији. Изворна документа Болоњског процеса дефинишу ЕНЕА као простор у коме студенти могу да бирају из широког и транспарентног спектра висококвалитетних курсева, уз неометану процедуру признавања диплома, чинећи високо образовање упоредивим, конкурентнијим и привлачнијим (). Поред Европске стратегије развоја 2020 (), бар два актуелна стратешка европска документа су релевантна за обликовање акционих планова у остварењу стратешки постављених циљева: Агенда модернизације европског високог образовања (2011) () и Промислање образовања (2012) (), које указује на значај знања и вештина која обезбеђују боље запошљавање, укључујући практична знања која студенти стичу и кроз континуалну сарадњу универзитета са послодавцима, посебно производним сектором. Ово су уједно и основне одреднице за несумњиво потребне помаке у високом образовању Србије.

*Редован професор, члан Националног савета за високо образовање

пројектима за подршку развоја образовања (TEMPUS, WUS и др) и другим међународним и билатералним пројектима. У томе је било изузетно значајно и опредељење државе да партиципацијом подржи пуноправно учешће у европским FP програмима. Очекује се и сличан приступ новом оквирном програму EU HORIZON 2020 за подршку истраживању и иновацијама, који започиње 2014. године ().

За остварење стратешких циљева интернационализације високог образовања и истраживања потребна је додатна и национална и институционална стратегија, уз уклањање свих потенцијалних структурних, законских, финансијских и институционалних препрека (). То захтева заједничко ангажовање државних органа, универзитета и свих других заинтересованих у дефинисању јасне политике, уз усвајање стимулативних мера за поспешење како размене тако и учешћа у међународним пројектима.

Јавно/државно улагање у високо образовање у Србији је данас изразито ниско, посебно у апсолутном износу, па висина улагања у наредном периоду може бити кључно ограничење/фактор у постизању стратешких циљева. Релевантни подаци ЕУ () показују да највећи број земаља има јавно улагање у интервалу 0,8-1,2 % БДП (19 земаља), највише Финска (1,62% БДП) а најмање Словачка (0,39%). Уколико се анализирају вредности укупног улагања (јавни и приватни/пословни сектор), највећи број земаља је у интервалу од 1-1,5 % БДП (13 земаља), али је незнатно мање (10 земаља) у интервалу од 1,5-2 % БДП. Низак проценат улагања у високо образовање и истраживање у Србији посебно из пословног сектора је додатни проблем, посебно имајући у виду да је укупно планирано издвајање у земаљама ЕУ реда величине 3% БДП, при чему је предвиђено да 2/3 од укупног улагања буде из пословног/приватног сектора. Овај сегмент улагања подразумева јачање партнерства између високообразовних институција и производног сектора, на бази заједничких интереса у образовању кадра за све бржи технолошки развој садашњице.

ЛИТЕРАТУРА

- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, ("Сл. гласник РС", бр. 107/2012 од 09.11.2012.) ("Сл. гласник РС", бр. 107/2012 од 09.11.2012.).
- . The Bologna Declaration of 19 June 1999, Joint declaration of the European Ministers of Education
- . EUROPE 2020, A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, European Commission, Brussels, 3.3.2010, COM(2010) 2020
- . Supporting growth and jobs – an agenda for the modernisation of Europe's higher education systems, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions, 1063, European Commission, Brussels, 20.9.2011
- . Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions, European Commission, Strasbourg, 20.11.2012
- . Toby Linden, Nina Arnholt, Od Fragmentacije do saradnje: Visoko obrazovanje, istraživanje i razvoj u jugoistočnoj Evropi, World Bank, Education, Working Paper Series, No.13,
- . Council conclusions of 11 May 2010 on the internationalisation of higher education, (2010/C 135/04) Official Journal of the European Union C 135/132010
- . Recommendation (EC) No 2006/961 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on transnational mobility within the Community for education and training purposes: European Quality Charter for Mobility [Official Journal L 394 of 30.12.2006].
- . http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=h2020
- . BFUG Work Plan 2009-2012, Approved at the BFUG meeting in Brussels on 30 November 2009
- . Modernising Higher Education, Facts and Figures (EU 2011) (бр.), at:http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-11-613_en.htm?locale=en

СТРУЧНИ ТЕКСТОВИ

Перманентно образовање у сектору нафте и гаса у Србији

Пише: Александар Недучин

Ако планираш за десет дана, сади пиринач, ако планираш за годину дана, сади стабла, ако планираш за цео живот, школуј се.

Кинеска пословица

Инжењери готово свих специјалности у сектору истраживања, производње и прераде нафте и гаса, поготово они нешто старији (одн. са више радног искуства) суочавају се већ данас са ситуацијом да је знање које су понели са студија недовољно да би се одговорило актуелним захтевима струке. Нису ту у питању само изразито високо пропусивне информационе технологије, већ и инструментација (управљање процесом), процесно хемијско инжењерство у готово свим својим дисциплинама (процесне технологије, нови материјали) итд. Неке индустрије ван овог сектора чак данас више и не постоје. Истовремено су и захтеви клијената све већи. Професионална обавеза запослених је стога да се нова достигнућа (знања и вештине) у струци перманентно прате и примењују у свакодневном раду. Нажалост, буџети за образовање и обуку, као и други трошкови који се (не)оправдано сматрају опционалним, најчешће су први на листи за „кресање“ у ситуацији када се погорша финансијска стабилност послодавца. С друге стране, у скоро свим стратешким европским документима учење током читавог живота (Long Life Learning - LLL) заузима једно од најзначајнијих места.

Уколико данас подучаваш о ономе чему си подучавао пре пет година, онда је или то поље мртво, или си ти мртав.

Наом Чомски

Институционални оквир за перманентно образовање је у нашим струковним организацијама можда наговештен, али не и постављен. Тако у Статуту Инжењерске Академије Србије, као једне од струковних организација стоји (члан 6.) да ће ради остваривања својих циљева и задатака радити (између осталог) и на:

- побољшавању образовања и усавршавању инжењера за нова знања и стваралаштва;
- организовању повремених стручних семинара;
- организовању округлих столова, јавних трибина, саветовања, симпозијума и конгреса по одређеним стручним темама;
- издавању сталних и повремених публикација из области техничких занимања;

У Инжењерској Комори Србије, која је организација носилаца лиценци одговорног планера, одговорног урбанисте, одговорног пројектанта и одговорног извођача радова, у току је реализација „Програма Перманентног усавршавања њених чланова путем предавања, курсева, презентација, стручних обилазака значајних домаћих пројеката и трибина (округлих столова)“, мада се у Статуту оно уопште не помиње.

Савез Инжењера и техничара Србије има у свом Статуту (члан 8., Циљеви и задаци) између осталог и:

- пружање помоћи инжењерима и техничарима у научном и стручном усавршавању и организовању одговарајућих облика перманентног образовања;
- праћење савременог развоја технике и технологије и указивање на токове збивања и промене у овој области и давање мишљења о оптималности техничких и технолошких решења при привредним, инвестиционим и другим подухватима.

За разлику од наше и европских земаља уопште, ценећи да се ради о сувише озбиљној ствари да би се препустило на вољу појединцу, у Америци држава преко својих институција или струковних удружења захтева доказе о континуалном професионалном развоју и обуци својих лиценцираних стручњака

на годишњем нивоу. Тако је American Institute of Chemical Engineers, Society of Petroleum Engineers у сарадњи са American National Standard Institute (ANSI) поставило стандард за целоживотно учење уводећи појмове Continuous Education Unit – CEU (појављује се и као Continuous Education Credit – CEC) и Professional Development Hours – PDH (Professional Development Units – PDU). Један CEU „вреди“ десет PDH-а, тј. одговара једнодневном (десеточасовном) курсу, семинару, радионици, већ како се похађани облик образовања у датом случају назива. Да би овај био и одговарајуће признат, мора бити акредитован од стране релевантне институције, а као доказ похађања, полазнику (лиценцираном инжењеру) се издаје сертификат. Годишње је потребно имати око 15 CEU-а, зависно од прописа савезне државе или струковне асоцијације, и добијају се на основу:

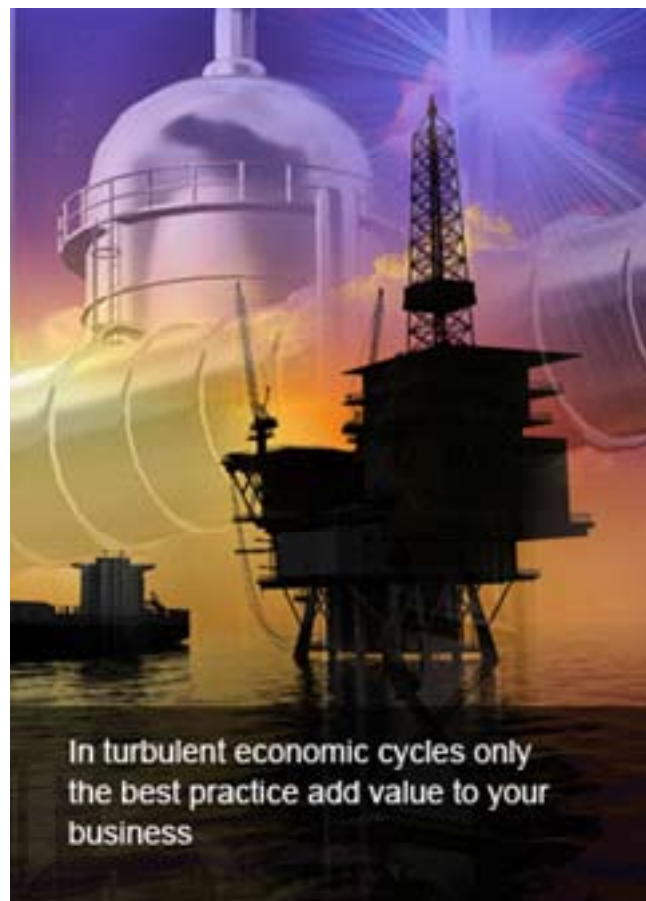
- завршених курсева организованих од стране универзитета,
- завршених курсева за перманентно образовање (continuing education), организованих од стране специјализованих организација,
- завршених дописних курсева, on-line, преко видео трака,
- посећених семинара, курсева, радионица или професионалних техничких презентација,

- одржаних курсева у својству предавача,
- објављених радова, чланака, књига,
- активног учешћа у професионалним техничким асоцијацијама.

Понуда специјализованих курсева је веома велика. Организују их академске установе (универзитети, институти), произвођачи софтверских пакета, произвођачи опреме, консултантске куће.

Цене специјализованих курсева релевантних организатора и предавача су веома високе и у Европи се школарина за један тродневни курс креће у опсегу од 2.500 до 4.000 долара по учеснику.

Начин извођења је такође разнолик. Најчешће су то отворени курсеви који се одржавају у седишту организатора или на атрактивним локацијама. Не ретко се одржавају на позив неког предузећа, у његовим просторијама, намењено само његовим кадровима. У последње време се шире on-line курсеви. Технички предуслови за то су обично:

брзина приступа од минимум 100 Kbps; ADOBE CONNECT (Adobe Connect Add-in); WINDOWS 98, NT, 2000, XP; Intel x 86 (PENTIUM 400 MHz+) или компатибилан процесор; Microsoft Internet Explorer 5/6, Mozilla 1.6 или каснији; слушалице/звучник

Након пријаве и уплате се добије мејл са лозинком за приступ курсу, два дана пре заказаног термина одржавања се добија текст.

За разлику од on-line курсева где се сматра да је за постизање најбољих резултата у дискусији учесника са предавачем максималан број учесника до тридесетак, Webinar (Web – based Seminar) је најпогоднији облик интерактивне комуникације (webchats) за презентације са више од стотину учесника. Предавач се овде уживо види и чује, питања предавачу се постављају и одговори добијају писменим путем (преко екрана), анкета/тест се одвија током предавања и одмах добијају резултати, пропратни текст предавања се у виду слајдова налази на екрану.

Инсистирање на узимању активног учешћа у процесу примања нових знања има своје упориште у истраживањима која су показала да човек запамти :¹

- 10% онога што прочита,
- 20% онога што види,
- 30% онога што чује,
- 50% онога што види и чује,
- 70% онога што сам каже,
- 80% онога што види, чује и уради.

Новину у последње време представља и обука преко смартфона и таблет рачунара.²

За „учење на даљину“ (distance learning) постоји такође прилично интересовања, јер је време учења флексибилно, одређује га сам полазник у време које му највише одговара. Исто као и консултације са ментором.

У зависности од материјалних могућности и перспективе матичног предузећа, његове кадровске политике и професионалног потенцијала појединца

(способност за решавање проблема и доношење одлука у право време и на прави начин, позитиван приступ, жеља за учењем, спремност на напоран рад) као вид усавршавања у струци и практичне обуке се

сигурно најбоље показао рад на одређено време у светски признатим фирмама у бранши. Рад је то на конкретним пословима уз специјалисте са великим искуством, и само стварање истог (или бар сличног) амбијента код „куће“ доноси од тога видљиве резултате и непосредне материјалне користи.

Школовање у одређеном, специјализованом сегменту сектора нафте и гаса обезбеђују и универзитети у иностранству, посебним програмима у трајању од 2 – 3 године. Али исто тако и специјализоване фирме у сарадњи са универзитетима (пример KBC са University of Surrey код Лондона, двогодишњи програм након кога се добија диплома MSc Petroleum Downstream Technology).

На примеру обуке инжењера управљања процесом, сведене на голу рачуницу и начин размишљања усмерен искључиво ка профиту, може се видети сврсисходност и исплативост оваквог улагања у Америци. Сматра се да је за додатну обуку, након школовања, потребно још три недеље. Дневно је за њу потребно издвојити 1.000 \$, па се с обзиром на путне трошкове и трошкове боравка може говорити о укупној суми од око 20.000 \$. Ако је инжењер одговоран за процесно постројење које доноси годишње бар 500.000 \$, уложена сума је исплаћена његовим пуштањем у погон две недеље пре рока, или, ако се ради о одржавању постојећег, повећањем годишњег прихода за 2%. Или, пак, смањењем ангажмана врхунског консултанта-специјалисте за две недеље.

Наравно да понуда домаћих програма усмерена ка континуалном едуковању инжењера чије су струке најуже везане за нафту и гас, у поређењу са напред изнетим иностраним, није велика. Тржиште је далеко мање, тиме и број катедри/акредитованих академских програма и дипломираних студената ових струка. Осим тога, не треба изгубити из вида да увоз не само технологија него и комплетне процесне и пратеће опреме није био у већој мери праћен адекватном „инжењеризацијом“ сопственог

¹www.webinar.co.rs

²www.jmcampbell.com/hpwebinar

³„Why don't we properly train control engineers?“, M.J.King, Whitehouseconsulting, UK, Hydrocarbon Processing, October 2012.

знања до кога се дошло надоградњом тог купљеног технолошког знања, радом у својим лабораторијама и опитним постројењима.

Модел за перманентно образовање, чини се и оптималан у датој ситуацији у Србији, нађен је споразумом о успостављању стратешке сарадње универзитета на којима је развијена образовно-истраживачка делатност оријентисана на енергетику нафте и гаса, са НИС-ом. Тако се на основу Споразума између Универзитета у Новом Саду и НИС-а у области образовања, усавршавања, специјализације и студентске праксе сваке године Анексом дефинишу активности које ће бити реализоване у току текуће године. За ову, 2013. се планирају 2 модула у оквиру Специјалистичких студија европских интеграција (програм на Факултету техничких наука), студентске праксе у НИС-у, консултације са стручњацима НИС-а при изради дипломских и других радова, учешће стручњака НИС-а у извођењу наставе по позиву, стипендирање 5 најуспешнијих студената од стране НИС-а, стручна обука из области прераде нафте за преко 50 полазника из НИС-а са темом:

- HSE и рафинеријска прерада,
- технологије прераде нафте - теоријски програм,

као и организација две радионице на тему: општи појмови о нафтној индустрији.

На исти начин и Универзитет у Београду преко Технолошко-металуршког факултета има од пре годину дана Споразум са НИС-ом за обуку његових младих инжењера, али због завршетка великог и захтевног инвестиционог подухвата модернизације Рафинерије Панчево, очекује се да ће тек ове године започети са реализацијом. Интеракција са НИС-ом је успостављена предходних година организовањем стручне праксе за студенте четврте године са презентацијом урађених пројеката на предмету Пројекат са индустријском праксом (до сада су за тему имали обновљиве изворе енергије и биодизел), презентацијама НИС-ових специјалиста студентима, и стипендирањем неколицине најбољих студената.

На крају, интерес и потреба за организованим приступом перманентном усавршавању су несумњиви. Неопходно је дефинисати га као обавезу, уз обезбеђење адекватних подстицаја и материјалних

и оних других, не мање важних. Признавање и на одговарајући начин вредновање резултата ванинституционалног и неформалног учења сваког појединца у току изградње своје професионалне каријере је тада следећи корак.

ВЕСТИ ИЗ СВЕТСКОГ НАФТНОГ САВЕТА

World Petroleum Council

Почело прикупљање извештаја за Светски нафтни конгрес

МОСКВА, 22. фебруар 2013. – Светски нафтни савет (WPC) и Руски организациони комитет најавили су старт Call for Papers процеса за 21. Светски нафтни конгрес, односно почетка прикупљања докумената - извода и извештаја - за овај самит светске нафтне привреде који се одржава јуна 2014. године у Москви. На прес-конференцији Организационог комитета одржаној 22. фебруара у Москви, речено је да се ради о једној од најважнијих фаза припрема Конгреса и да организатор очекује да учесници скупа до септембра ове године доставе потребне папире на основу којих ће се утврдити квалитет и рокови предстојећег скупа.

Председник организационог комитета, вицепремијер Русије Аркадиј Дворкович је указао на изузетан значај Конгреса јер се догађа у време

тешке светске економске ситуације. „У исто време енергетска тржишта постају све сложенија, уз структуралне заокрете како на страни понуде, тако и потражње“, рекао је Дворкович. Он је констатовао да је због тога посебно важно да се утврде пројекције кретања тржишта према глобалним економским трендовима, што се очекује од учесника на московском нафтном самиту.

Потпредседник организационог комитета Владимир Јевтушенков је истакао да је Конгрес прилика за расправу о технолошким иновацијама унетим последњих година у свим областима нафтне-гасне привреде, новој опреми, процесним системима, унапређеним транспортним шемама.

Конгрес, који WPC организује од 1933. године на овамо, ће од 15. до 19. јуна 2014. године окупити ресорне министре из разних земаља и највеће нафтне компаније из преко 100 држава.

Скупштина ННКС усвојила програм рада за 2013.

БЕОГРАД, 26. фебруар 2013. - Скупштина Националног нафтног комитета Србије (ННКС) усвојила је у уторак, 26. фебруара извештај о раду за 2012. годину, програм рада за 2013. годину, као и пратеће финансијске извештаје, односно планове.

Проф. др Петар Шкундрић, председник ННКС и саветник за енергетику премијера Србије рекао је на седници, којој је присуствовао и Јозеф Тот, потпредседник Извршног комитета Светског нафтног савета (WPC), да је Комитет био добар заступник нафтно-гасне привреде Србије.

Он је навео да нашу земљу очекује градња међународног гасовода Јужни ток, а у нафтном сектору даља улагања Нафтне индустрије Србије у земљи и региону. Та улагања имаће велики утицај на целу привреду и могу јој помоћи да изађе из рецесије, али такође показују значај Србије као енергетског чворишта, рекао је председник ННКС.

Јозеф Тот је обавестио присутне о припремама за следећи Светски нафтни конгрес WPC који ће се догодине одржати у Москви. Он је позвао домаће стручњаке да пријаве своје радове за овај најрепрезентативнији скуп светске нафтне привреде.

Гост на седници, Алеш Петернел, генерални секретар Националног нафтног комитета Словеније, је навео да ће регионална радионица, планирана да се одржи у Порторожу, вероватно бити пребачена у Србију и организована заједно са колегама из Србије и Македоније.

Рајнер Шланг, члан Извршног одбора аустријског ОМV-а је учесницима на Скупштини ННКС представио извештај „OMV Brand outlook in 2013“, док је проф. др Дејан Скала са Технолошко-металуршког факултета у Београду приказао „Резултате истраживања конверзије уљних шкриљаца – Алексинац у синтетичку нафту у периоду 1985.-1991. године“.

Уз редовне послове на изради студије анализе тржишта деривата у Србији и радне групе за анализу приписа у овом сектору привреде, као и издавачке активности израде кварталних Билтена и недељних прегледа вести из света нафте и гаса, ННКС за 2013. годину планира и организовање једне међународне конференције на тему тржишта малопродаје деривата нафте у региону Југоисточне европе, као и више радионица, прилагођених најважнијим питањима из области нафте и гаса у региону и у Србији.

Чланице ННКС

ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ

Жељко Сертић нови председник ПКС

БЕОГРАД, 28. марта 2013. - Чланови Скупштине Привредне коморе Србије, једногласном одлуком, изабрали су привредника са дугогодишњим искуством Жељка Сертића, директора фирме „Конрад“ у Новом Саду, за новог председника ПКС.

Сертић је представио стратешке правце развоја Привредне коморе Србије, којима је полазна основа, како је нагласио, реформа коморског система ... „са циљем да то буде прво место где привредник долази“.

Комора је кућа свих привредника, мора да буде глас свих и да има отворена врата за све“, нагласио је Сертић, додајући да је неопходно да комора ради на промени услова привређивања, подстицању конкурентности и профитабилности предузећа, да постане највећи саветник и добар пример.

Сви стратешки циљеви и задаци имаће своје акционе планове са мерљивим показатељима успеха и јасном евалуацијом, додао је он

„Морамо бити иницијатор промена“, нагласио је нови челник националне асоцијације привредника, наводећи да Привредну комору Србије види као место на којем се креирају нове идеје и сучељавају аргументи.

Приоритетни стратешки циљеви су унутрашња реформа, уређење положаја коморског система и јачање интегритета, а стратешки задаци посвећеност члановима односно привреди, јачање партнерског односа са државним органима, промена слике о комори у јавности, образовање у служби развоја привреде, проширење јавних овлашћења, јак пословни сервис, посебно саветничка служба, подстицање оснивања нових привредних субјеката, подстицање запошљавања, активна

међународна сарадња, промена свести о приватном предузетништву, промена односа државних органа према приватном сектору, пословна етика и друштвено одговорно пословање.

Скупштина је изабрала и три нова потпредседника Привредне коморе Србије. Једногласно су изабрани предузетник Раша Ристивојевић из фирме „Римо“, Здравко Јелушић, власник „Генерал аута“, а већином гласова, досадашњи потпредседник ПКС Велибор Совровић, генерални директор „Ласте“.

Србија спремна за инвестиције у зеленој енергији

БЕОГРАД, 27. фебруар 2013. - Унапређење коришћења обновљивих извора енергије (ОИЕ) тако да учествују 2020. године у укупној финалној потрошњи енергије са 27 одсто, зацртано је Националним акционим планом за те изворе, који има циљ и да охрабри инвеститоре у области зелену енергију, речено је на презентацији плана у ПКС.

Министарка енергетике Зорана Михајловић истакла је да је остварење тог циља могуће, посебно јер је тачно утврђено колико је то мегавата по ком извору - од ветра, биомасе, хидропотенцијала, осталих извора. На тај начин, биће унапређен не само ниво енергетске безбедности и економског развоја, већ ће бити обезбеђен и привредни раст у Србији. Министарство енергетике током протеклих шест месеци у потпуности је завршило законодавни и стратешки оквир за област обновљивих извора енергије. Национални акциони план за ОИЕ заокружује регулаторни оквир који се односи на обновљиве изворе енергије, рекла је Михајловић и истакла да је Србија спремна да дочека инвеститоре.

Сада можемо да кажемо сваком, било домаћем било страном инвеститору, да постоје сви закони и правилници, да нема сложених административних процедура и да смо потпуно отворени за инвестиције у обновљиве изворе енергије, прецизирала је Михајловић. Она је подсетила да је од 2006. године Србија чланица Енергетске заједнице Југоисточне Европе, да су од 2009. донете одређене уредбе за област обновљивих извора енергије, али да од тада није много урађено на том плану, на штету привреде и енергетике. У том периоду, према проценама, Србија је изгубила око две милијарде евра инвестиција у тој области, истакла је Михајловић.

Регулаторни оквири финансирање обновљивих извора енергије

БЕОГРАД, 23. mart 2013. - Основни циљ сарадње коју је Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине реализовало са IFC-ем и националном асоцијацијом српске привреде, било је унапређење регулаторног оквира који се односи на обновљиве изворе енергије кроз израду уредби о подстицајним мерама, као и припрему стандардизованих уговора о откупу електричне енергије произведене из обновљивих извора енергије.

Дејан Трифуновић, помоћник министра, рекао је на скупу у ПКС да ће регулаторни и институционални оквир бити потпуно уређени од почетка априла. Он је нагласио да је идеја да се институционално и регулаторно уреди амбијент за изградњу постројења ОИЕ, а од накнаде за обновљиве изворе енергије, која по једном просечном домаћинству сада износи 16 динара, очекује се да ове године буде прикупљено око 10 милиона евра. Новина је и да ће инвестиције бити посебно осигуране. До 2020. године предвиђено је Националним инвестиционим планом да имамо 1092 MW, а до 2018. године требало би да реализујемо од 600 до 700 MW из обновљивих извора енергије. У ову област очекује се до 2020. године око две милијарде евра нових инвестиција, рекао је Трифуновић.

ПерКјелерхауг, регионални менаџер IFC-а нагласио је да ова чланица Светске банке у региону западног Балкана подржава развој сектора обновљивих извора енергије кроз отклањање препрека за инвестиције.

У СЛУЖБИ ВАШЕГ ПОСЛОВАЊА

Привредна комора Србије је независна, савремена и одговорна небуџетска институција, национална асоцијација свих српских привредника, која своју традицију, искуство, знање и стручност ставља у службу најбољег интереса својих чланица и српске привреде.

Нашим члановима смо подршка у свакодневном пословању уз услуге пословног информисања и саветовања, едукације и стручног усавршавања и заштите интереса пред државним органима и институцијама.

У НАЈБОЉЕМ ИНТЕРЕСУ СРПСКЕ ПРИВРЕДЕ
www.pks.rs

ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ

НАФТНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ

Финансијски резултати НИС-а за 2012. Годину

На основу појединачних и неревидираних финансијских извештаја за 2012. годину, НИС је остварио нето добит од 49,5 милијарди динара што је годишњи раст од 22 одсто. Раст профита је резултат ефикаснијег пословања и смањења трошкова, као и раста удела на домаћем тржишту нафте и нафтних деривата.

Кравченко са сарадницима на претстављању резултата НИС-а

ЕБИТДА за 2012. годину износи 66,5 милијарди динара, што је 27 одсто више у односу на исти период 2011. године. На раст ЕБИТДА су, поред повећања ефикасности пословања, утицали и реализација ранијих улагања у обнову ресурсне базе и раст производње домаће нафте и гаса.

НИС је остао појединачно највећи порески давалац у земљи. Износ обрачунатих пореза, накнада и осталих фискалних обавеза НИС-а за 2012. је 91,4 милијарде динара, што је 8 одсто више од износа уплаћеног у исту сврху током 2011. године.

Прошла година је за НИС била у знаку увођења савремених технологија у све видове пословања и ширења малопродајне мреже у земљи и региону. Укупне инвестиције на нивоу НИС групе (НИС и новооснована зависна друштва) у прошлој години су достигле рекордни ниво од 50,8 милијарди динара, или 48 одсто више него у 2011. години. Компанија је највише новца, 20,4 милијарде динара, уложила у еколошке пројекте и довршетак модернизације Рафинерије нафте Панчево (постројење за хидрокрекинг и хидрообработку МНС/ДНТ, изградњу постројења за водоник и за регенерацију истрошене сумпорне киселине, реконструкцију пристаништа у Панчеву, аутоматизацију прераде, као и реконструкцију и изградњу ТНГ парка). Још 13,2 милијарде динара је уложено у развој малопродајне мреже. Комплетно је реконструисано девет бензинских станица и ребрендирана је 231 бензинска станица. У склопу развоја малопродајне

мреже у региону, што је стратешки циљ НИС-а, компанија је купила складиште у Бугарској, мрежу од 28 бензинских станица у Босни и Херцеговини и једну у Румунији. Коначно, 10,1 милијарда динара је инвестирана у геолошка истраживања и пројекте повећања производње нафте и гаса и повећања резерви.

Током прошле године је укупна задуженост компаније према банкама (дуг према банкама и акредитиви) смањена 10 одсто у односу на крај 2011. године, и на крају 2012. године је износила укупно 403 милиона долара. Однос дуга према ЕБИТДА је износио 0,45.

Према појединачним финансијским извештајима оперативни новчани ток (ОСФ) је повећан са 35 милијарди динара у 2011. години на 36,8 милијарди динара током 2012. године што је повећање од 5 одсто.

НИС је током прошле године наставио тренд раста у производњи домаће нафте и гаса, па је у 2012. години произведено 1,69 милиона условних тона нафте и гаса**, што је 11 одсто више у односу на исти период претходне године. Истовремено, обим потврђених залиха угљоводоника порастао је у 2012. години за 12,1 одсто.

Обим прераде сирове нафте у Рафинерији нафте Панчево у 2012. години износио је 2,142 милиона тона нафте, а укупан промет нафтних деривата достигао је ниво од 2,395 хиљада тона. Без обзира на пад обима националног тржишта, НИС је повећао обим малопродаје за 15 одсто, уз пораст удела Компаније на малопродајном тржишту за 5,9 одсто.

„Финансијски резултати за 2012. годину су показали да је та година била најуспешнија од када НИС постоји. Успели смо, не само да сачувамо, већ и да повећамо профитабилност Компаније, истовремено смањивши ниво банкарског дуга. И то у условима када је у 2012. години Србија оборила два неславна рекорда – у дубини рецесије у Југоисточној Европи и по висини стопе инфлације у Европи. Кључни разлог успешног пословања НИС-а је константни раст инвестиција у нове технологије, развој малопродајне мреже у земљи и региону, као и истраживање и повећање резерви нафте и гаса. Још једном се потврдило да договор кућу гради, а наша кућа је прошле године јачала захваљујући договору два акционара – Гаспром њефта и Владе Србије“, изјавио је Кирил Кравченко, генерални директор НИС-а.

НИС добио награду за најбољи корпоративни бренд

БЕОГРАД, март 2013 - НИС је добио награду „Најбоље из Србије“ за 2012. годину у категорији корпоративни бренд.

Годишње награду за најбоље у 20 категорија, доделили су Привредна комора Србије, Министарство спољне и унутрашње трговине и телекомуникација и дневни економски лист „Привредни преглед“. У конкуренцији је ове године учествовало више од стотину компанија. „Част нам је што је НИС примио ову угледну награду, једну од најпрепознатљивијих награда за бренд у Србији. НИС суштину свог корпоративног бренда сумира кроз слоган 'Будућност је закон', који представљају основу за све што НИС данас ради – окренути будућности, максимално смо посвећени развоју производа, услуживању потрошача, једном речју квалитету који НИС-у осигурава место у будућности“, изјавила је приликом доделе награде Сања Лубардић, директорка Дирекције екстерних комуникација у НИС-у.

НИС потписао Меморандум о сарадњи са званичним дистрибутером „Шкоде“

БЕОГРАД, 25. март - Потписивањем Меморандума о сарадњи са „Ауто Чачак“ д.о.о, званичним и овлашћеним дистрибутером Шкодиних возила, НИС је закључио партнерство и дефинисано правце сарадње са овом компанијом. На НИС-овом штанду на Сајму аутомобила са директором „Ауто Чачак“, Милуном Тодоровићем, испред НИС-а Меморандум је потписао генерални директор Кирил Кравченко.

Пословна сарадња ове две компаније, под слоганом „Најбољи се препознају“, усмерена је пре свега на заједничко деловање на плану препоруке и промоције НИС-ових нафтних деривата, као и моторних уља NISOTEC и G-Energy. Овим меморандумом је предвиђено

да „Ауто Чачак“ препоручује НИС-ово гориво овлашћеним дилерима и својим купцима, с обзиром да је у питању квалитетно гориво произведено према европским стандардима. NISOTEC и G-Energy су такође обухваћени овом сарадњом и биће препоручивани у продајним салонима и сервисима „Ауто Чачак“ д.о.о.

Генерални директор НИС-а је том приликом изјавио да је циљ сарадње двеју компаније брига о квалитету услуге њихових заједничких потрошача. „Меморандумом се потврђује висок квалитет НИС-ових производа, као и важно место у пословном свету које Шкода заузима као један од лидера на пољу продаје возила у Србији. НИС тежи стабилном и константном развоју који подразумева, пре свега, одговорност према потрошачима и напредак у складу са њиховим очекивања. То је заједнички интерес НИС-а и Шкоде, који су синоним за квалитет“, рекао је Кравченко.

Купци у салонима „Ауто Чачка“ ће имати посебну погодност – поклон НИС картицу за гориво у вредности од 10 литара евро дизела или евро премијум БМБ 95. НИС преузео ОМВ бензинске станице у БиХ.

НИС преузео ОМВ бензинске станице у БиХ

НИС је од 1. марта преузео 28 бензинских станица ОМВ-а у Босни и Херцеговини, након што је надлежна институција за заштиту конкуренције одобрила уговор између НИС-а и ОМВ ВН d.o.o.

НИС је у новембру прошле године потписао уговор о куповини 100 одсто власништва компаније ОМВ ВН d.o.o. Поред једне од најјачих мрежа на тржишту БиХ, НИС је преузео и складиште нафтних деривата, представништво у Сарајеву, као и 22 запослена ОМВ-а у БиХ. У складу са уговором, све бензинске станице ће у почетку бити у потпуности ребрендиране и пословаће под брендним „Gazprom“ и «НИС Петрол».

Преузимањем малопродајне мреже ОМВ ВН d.o.o, компанија НИС ће обезбедити канале продаје моторних горива Евро 5 квалитета, који су произведени у рафинерији НИС.

Свечано отварање бензинске станице НИС Петрол у Републици Српској

БАЊАЛУКА, 24. јануар 2013 – НИС је свечано у Републици Српској отворио бензинску станицу са брэндом НИС Петрол. Клијентима бензинске станице „Лакташи језеро“ је доступан широк асортиман моторних горива и техничких течности високог квалитета, а на располагању су ресторан и кафе, продавница са широким избором производа и низ других пратећих услуга.

За модернизацију бензинске станице, коришћени су најсавременији материјали и технологије које одговарају стандардима Европске уније. Обим капиталних улагања у реконструкцију износи око милион евра.

У оквиру програма развоја малопродајне мреже, НИС у балканском региону планира да у 2013. години на територији Босне и Херцеговине пусти 36 бензинских станица у рад, а у развој мреже до краја године укупно ће бити инвестирано око 90 милиона евра

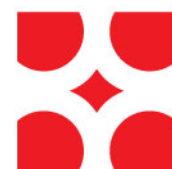
„Издазак на тржиште Босне и Херцеговине представља стратешки корак за НИС. Након завршетка модернизације Рафинерије нафте Панчево, производимо довољно квалитетног горива стандарда „Евро-5“ и можемо да дозволимо себи активан рад на регионалном тржишту горива.

„Упоредо са жестоком контролом квалитета горива, непрестано радимо на побољшању квалитета услуга и техничке опреме наших бензинских станица. Осим тога, зарад веће ефикасности рада, планирамо да нашу малопродајну мрежу у БиХ допуномо и премијум брэндом „Gazprom“. Посебну пажњу обраћамо на формирање флексибилне ценовне политике. Сви ти фактори омогућавају нам да ефикасно конкуришемо већ постојећим мрежама на тржишту у региону. Очекујемо да ће у најскорије време малопродајна мрежа НИС заузети достојно место међу највећим играчима на Балкану“, изјавио је генерални директор НИС-а Кирил Кравченко.

PREŠLI SMO ZAJEDNO NA HILJADE KILOMETARA,
KRETALI I VRAĆALI SE SA STOTINA PUTOVANJA,
GODINAMA SE SRETALI NA SVAKOM PUTU.

I DALJE SMO TU. SA NAJVEĆOM MREŽOM BENZINSKIH STANICA,
EURO KVALITETOM I ODLIČNIM CENAMA GORIVA.
KUDA GOD KRENEŠ, NIS PETROL JE UVEK TAMO GDE I TI.

НАЈБОЉЕ ИЗ СРБИЈЕ
BEST OF SERBIA
2012

*КОРПОРАТИВНИ БРЕНД У КАТЕГОРИЈИ
ПРОИЗВОДНА ДОБРА И УСЛУГЕ

TAMO GDE I TI

ЈП „СРБИЈАГАС“ Нови Сад

У сусрет „Јужном току“ и нижим ценама гаса

Током фебруара 2013. године, Скупштина Србије усвојила је Закон о утврђивању јавног интереса и посебним поступцима експропријације и прибављања документације ради реализације изградње система за транспорт природног гаса „Јужни ток“, чиме су створени услови за изградњу овог магистралног гасовода са пратећим објектима али и бржа експропријација земљишта и терена за његову изградњу кроз Србију. Према Споразуму између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о сарадњи у области нафтне и гасне привреде, уговорено је да се пројекат изградње Гасовода реализују као заједничко улагање ЈП „Србијасгас“, Нови Сад и ОАО „Гаспром“, Руска Федерација, оснивањем привредног друштва South Stream доо. Овим законом, Друштву је дато својство корисника експропријације и других поступака предвиђених законом.

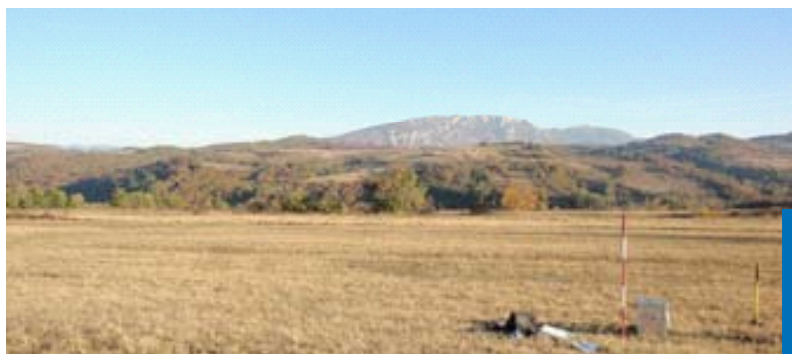

С обзиром на то да је реч о пројекту од јавног интереса, о предлозима за експропријацију поступаће се по правилима скраћеног управног поступка. Исплата накнада и такси власницима парцела, обрачунаваће се по ценама које неће бити ниже од тржишних, а које ће утврдити надлежне филијале пореских управа. Душан Бајатовић је у Скупштини Србије изјавио да су обезбеђена средства за експропријацију као и средства за изградњу гасовода „Јужни ток“. Према његовим речима, извршиће се експропријација око 8.000 хектара земљишта, чија је вредност око 24 милиона евра. Такође је истакао да су у протеклом периоду, радници ЈП „Србијасгас“ обишли већ 4.000 од 10.000 парцела колико је планирано да буде откупљено. Осим тога, очекује се да ће до 31. марта бити завршен идејни пројекат, а до краја јуна и генерални пројекат. Као новина најављено је и пројектовање гасовода за снабдевање Косова, који ће пратити нови аутопут од Ниша према Косову и Македонији.

Поводом усвајања закона о „Јужном току“, министар енергетике, развоја и заштите животне средине, Зорана Михајловић, истакла је да ће овај веома важан међународни пројекат повећати енергетску стабилност и безбедност Србије, уз допринос запошљавању великог броја људи. Она је такође навела да је неопходно што пре спровести поступке експропријације, као и да су до сада урађене студије изводљивости, генерални пројекат и просторни план подручја посебне намене.

Говорећи о закону о „Јужном току“, директор Србијасгаса Душан Бајатовић је нагласио да се ради о некој врсти „lex specialis“-а како би се убрзала изградња гасовода. Према његовим речима, значај тог пројекта огледа се не само у снабдевању гасом Србије већ и безбедности у том снабдевању, повољнијем транспорту, цени гаса, великим развојним могућностима, интерконекцији према Републици Српској, Хрватској, Румунији и Бугарској.

Крај фебруара обележио је сусрет генералног директора Србијасгаса и директора за управљање пројектима Гаспрома Леонида Чугунова. Том приликом је констатовано да се све активности на реализацији пројекта „Јужни ток“ кроз Србију одвијају планираном динамиком и да ће се уложити максимални напор да се са изградњом почне у последњем кварталу ове године.

Свакако једна од актуелних тема у овом тромесечју, јесте и потписивање уговора о дугорочном снабдевању гаса са руским партнером, којим би просечна годишња уговорена цена гаса износила 370 долара за хиљаду кубних метара. Смањење цене гаса од 20 одсто, утицаће на смањење губитака Србијасгаса, али се неће одразити на смањење обрачунске цене за грађане. Предност овог споразума, осим у цени, огледа се и у томе што ће купљене количине гаса зависити искључиво од годишњих потреба наше земље.

Битно је поменути и чињеницу да је од првог јануара 2013. тржиште природног гаса додатно либерализовано. Наиме, отварање тржишта доноси већу слободу у формирању цена, али и већу конкуренцију међу снабдевачима за купце на транспортном систему. Одлуком Владе Републике Србије Србијасгасу је поверено обављање послова јавног и резервног снабдевања, чиме се тежња да будемо атрактивнији, повољнији и конкурентнији додатно учвршћује. Отворена тржишна утакмица биће свакако још један од пословних изазова за нашу компанију.

Поредусвајања закона „Јужном току“, први квартал 2013. године обележило је још неколико важних догађаја. Почетком марта стигле су охрабрујуће вести које се тичу могућности проналажења стратешких партнера за фирме „Агрожив“, Азотару и МСК из Кикинде. Такође, 11. марта у Српској фабрици стакла у Параћину, свечано је отворена нова технолошка

линија пећи Б1 за производњу амбалажног стакла, у коју је инвестирано 4 милиона евра, а планира се да ће до краја године улагања стратешког партнера прећи 100 милиона евра. Као што је познато, ЈП „Србијасгас“ је на основу конверзије дуга у потраживања, у 2009. години постало већински власник ове фабрике, а до 2012. године Србијасгас је допринео њеном потпуном финансијском и технолошком опоравку. Захваљујући менаџменту фабрике и стучном тиму Србијасгаса, пронађен је стратешки партнер, компанија Glass Industry и корпоративна трговинска банка из Софије, који настоје да ову фабрику врате у сам врх производње стаклене амбалаже на Балкану.

Такође, у марту ове године, у ЈП „Србијасгас“ је стигао предлог уговора о куповини додатних 25% акција „Југоросгаса“. У току је правно разматрање тог уговора. Тим поводом генерални директор је изјавио да би тај посао требало да буде финансиран прерасподелом дела инвестиционог кредита који је „Србијасгас“ добио од ЕБРД. „Понуда је коректна. Аранжман је практично договорен и не видим разлог да Влада Србије не да позитивно мишљење о томе“, рекао је Бајатовић.

Из свега наведеног можемо закључити, да су протекло тромесечје обележила значајна дешавања на пољу енергетике, при чему су активности Србијасгаса и даље усмерене ка сигурном снабдевању свих потрошача, али и ка реализацији инвестиција везаних за трасу гасовода „Јужни ток“, како би наша земља постала чвориште за снабдевање природним гасом читавог региона.

Два уговора за стабилност снабдевања и преференцијалне цене

БЕОГРАД - У Београду су 27. марта потписана два уговора о испоруци руског гаса Србији до 2021. године, који ће нашој земљи обезбедити пуну безбедност у снабдевању и нижу цену гаса. Први уговор су потписали председник Извршног одбора компаније „Гаспром експорт“ Алексеј Милер и директор компаније „Југоросгас“ Владимир Колдин, а други Колдин и генерални директор Србијасгаса Душан Бајатовић. Председник Управног одбора Гаспрома Алексеј Милер је навео да ће Србија, захваљујући дугорочном уговору до 2021. године, добијати гас по преференцијалним ценама, које су 13 одсто ниже од ранијих, а предвиђена је испорука од 1,5 милијарди кубних метара гаса годишње. „Имамо и велике планове за будућност, поручио је председник Управе Гаспрома и додао да је у плану изградња гасних централа у Србији, које ће такође добијати гас по преференцијалним условима“. Милер је саопштио да ће гас Јужним током доћи до обале Бугарске у децембру 2015. године, док ће испоруке гаса Србији преко тог гасовода почети 2016. године.

СВЕТ ОКО НАС ПОКРЕЋЕ ЕНЕРГИЈА, НАЈБОЉА ЈЕ ОНА КОЈА ГА ЧУВА.

ЈП "СРБИЈАГАС", Нови Сад
Народног фронта 12, Нови Сад, Србија, 21000
ТЕЛ + 381 21 481 1549 / +381 21 481 2703 / ФАКС +381 21 481 1305
www.srbijagas.com

ЛУКОИЛ

Чиста добит Лукоила у 2012. години рекордних 11 миијарди долара

Према консолидованом финансијском извештају ОАО „ЛУКОИЛ“ за 2012. годину чисти приход је порастао за 6,2 одсто и изнео рекордних 11.004 милиона долара. Показатељ ЕБИТДА увећан је за 1,7 одсто до 18.915 милиона долара. Приход од реализације достигао је 139.171 милион долара, што је за 4,1 одсто више него претходне године.

Строга финансијска дисциплина и контрола трошкова Компаније омогућили су да се трошкови производње нафте и гаса задрже на нивоу 2011. године, тј. буду пет долара за барел нафтног еквивалента. Слободни новчани ток је достигао 6.429 милиона долара.

Капитални трошкови, укључујући неновчане операције изнели су 11.850 милиона долара, што за 39,5 одсто премашује показатеље 2011. године. Чисти дуг Компаније смањен је за 41,5 одсто то 3.707 милиона долара.

Производња робне нафте и гаса Групе „ЛУКОИЛ“ у 2012. износила је 2,170 хиљада барела нафтног еквивалента дневно, што је за 0,2 одсто више од нивоа 2011. године.

Обим прераде у властитим и зависним рафинеријама Групе повећан је за 1,8 одсто, па је достигао 66,1 милион тона.

ЛУКОИЛ је други највећи порески обвезник руске нафтне гране и на име пореза је уплатио у државни буџет суму од 1,1 трилион рубаља.

Компанија је највећи произвођач високооктанских бензина у Русији. У 2012. години произведено је 6,9 милиона тона високооктанских бензина у руским рафинеријама Групе, што за 7,8 одсто премашује резултат претходне године. Од 2012. године сав бензин који производи Компанија одговара стандардима ЕВРО-5.

LUK
LUKOIL

**LUKOIL GENESIS
ZA ČISTOKRVNE
KONJSKE SNAGE**

MOTORNA ULJA

LUK
LUKOIL

GENESIS
FULLY SYNTHETIC MOTOR OIL
PREMIUM
5W-30 4L
SN/CF

USKORO NA
BENZINSKIM STANICAMA
LUKOIL SRBIJA

Nevidljivo prisutna.

Transnafta

Редакција Билтена:

Главни и одговорни уредник:

проф. др. Слободан Соколовић

Извршни уредник:

Душан Даковић.

Новинар, стручни сарадник:

Владимир Спасић.

Дизајн и прелом:

Мсц. Владимир Делић

e-mail: nnkspress@wpcserbi.rs

www.wpcserbia.rs